

تدوین راهبردهای دفاعی - امنیتی با استفاده از مدل SWOT (مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)

علی حنفی^۱
مجتبی کارخانه^۲

چکیده:

درک حقایق جغرافیا و توجه به ظرفیت‌های انسانی و طبیعی محیط جغرافیایی بسیار حائز اهمیت است. از طرفی امنیت و احساس امنیت از نیازهای اصلی و اساسی و بنیادین همه انسان‌ها در طول حیات بشری بوده است. در امنیت پایدار زمینه‌های حصول نیل به اهداف عالیه توسعه ملی کشورها در زمینه‌های مختلف علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی میسر هست که می‌توان راهبرد دفاعی - امنیتی سیستان و بلوچستان را مورد بررسی و ارزیابی قرارداد و که چه ظرفیت‌های در این استان متصور جمهوری اسلامی ایران هست. پرسش اصلی مقاله این است که آیا راهبردهای دفاعی - امنیتی چه مقدار و چه اندازه در امنیت، ارتباط، اقتصاد و... تأثیرگذار است؟ هدف از انجام پژوهش، تبیین راهبردهای دفاعی - امنیتی در استان سیستان و بلوچستان و جنوب شرق کشور است و برای بررسی آن از روش سوايت (SWOT) استراتژیک استفاده شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که راهبرد دفاعی - امنیتی در استان سیستان و بلوچستان به علت موقعیت جغرافیای پیچیده و استراتژیک می‌تواند فرصت‌های بسیاری برای گسترش و توسعه و از طرفی با اتفاقات بسیاری روبرو است که کلید ایجاد امنیت، توسعه پایدار، اقتصاد... در منطقه و در آخر کشور خواهد بود. در این راستا استان سیستان و بلوچستان با ارتباط با جهان خارج و داشتن ساحل با دریای عمان مهم‌ترین نقاط قوت و تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی زیان‌بارترین نقاط ضعف عوامل داخلی در راهبرد دفاعی - امنیتی استان سیستان و بلوچستان است. همچنین ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری مهم‌ترین فرصت‌های در استان و در مقابل حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای سیستان و بلوچستان و تهدیدهای فرهنگی در راستای تهاجم فرهنگی شاخص‌ترین تهدیدها طبق عوامل خارجی در این استان است.

واژگان کلیدی: امنیت پایدار، توسعه پایدار، دفاعی - امنیتی و SWOT

^۱ نویسنده مسئول: دانشیار گروه تاریخ و جغرافیا، دانشکده علوم پایه، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران Hanafi772@gmail.com

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه تاریخ و جغرافیا، دانشکده علوم پایه، دانشگاه افسری امام علی (ع)، تهران، ایران mm.factory20@gmail.com

مقدمه

درک حقایق جغرافیا و توجه به ظرفیت‌های انسانی و طبیعی محیط جغرافیایی بسیار حائز اهمیت است (جهان تیغ، ۱۴۰۰). امروزه مرزهای سرزمینی یکی از مهم‌ترین مسائل ملی و بین‌المللی به حساب می‌آید. تأمین امنیت ملی از اولویت‌های دولت‌ها در سیاست‌گذاری‌های ملی و منطقه‌ای ایجاب گردیده که همیشه در تدوین آن کوشش می‌شود؛ تهدیدها و فرصت‌های شناسایی را مدنظر و همچنین مرز در اوضاع نظامی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی یک کشور تأثیر مستقیم دارد (حسن‌آبادی و همکاران، ۱۳۹۹). یکی از عرصه‌های نوین در مطالعات حوزه برنامه‌ریزی طرح‌های توسعه، مناطق مرزی است. مناطق مرزی، از نقاط حساس و استراتژیک به شمار می‌روند. ناتوانایی‌های بالقوه در تولید، فقدان اشتغال، نازل بودن درآمد و عدم دسترسی به نیازهای اولیه، عمده‌ترین مشخصه اقتصادی-اجتماعی این مناطق است که زمینه را برای معضلات نا به سامانی‌هایی چون مهاجرت، قاچاق کالا، شورش و ناامنی در این مناطق فراهم آورده است (۱۹۹۹: ۴۹).

در برنامه‌ریزی امنیتی و پدافند غیرعامل شهر، موقعیت طبیعی، نحوه پراکنش کاربری‌ها، موقعیت استقرار زیرساخت‌ها و تأسیسات و تجهیزات شهری، ملاحظات امنیتی (استتار، اختفاء، پراکندگی و استحکامات و غیره) موردبررسی قرار می‌گیرد. بررسی عوامل و تهدیدها، هزینه‌های شهر را هنگام وقوع بحران بسیار کاهش داده و زندگی مطلوب‌تری را برای شهروندان پدید می‌آورد (محمدزاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۱).

امروزه یکی از عمده‌ترین مشکلات مناطق مرزی کشور خالی از سکنه شدن و مهاجرت مرزنشینان به شهرهای بزرگ در اثر فقدان انگیزه‌های اقتصادی لازم برای زندگی در این مناطق است این در حالی است که از یک‌سو حفظ امنیت در طول نوارهای مرزی نیازمند حضور این مرزنشینان است و از سوی دیگر این ساکنان نقشی انکارناپذیر در تعاملات اجتماعی و اقتصادی با مردمان آن‌سوی مرزها دارند که این‌همه حاکی از ضرورت توجه و اهتمام به نمادها و شاخص‌های شهرهای مرزی و ایجاد بسترهای مناسب برای برنامه‌ریزی و هدایت بودجه‌ها به سمت سرمایه‌گذاری و اشتغال‌زایی جهت ارتقا سطح رفاه و کاهش محرومیت در این مناطق است (پیر علی و سیادت^۱، ۲۰۱۲: ۴). پویا کردن اقتصاد نواحی مرزی یک شاخص اصلی در برقراری ارتباط بین کشورهای همسایه و نیز بهبود امرارمعاش مردم مرزنشین به شمار می‌رود. بدین معنی که از این طریق مردم ساکن در نواحی مرزهای کشورهای همسایه می‌توانند در کنار هم و باهم از فرصت‌ها و منابع مشترک استفاده نمایند و این امر می‌تواند منجر به دوستی و تفاهم طرفین، امنیت و رونق اقتصادی و توسعه، و ایجاد فرصت‌های شغلی و شکل‌گیری یک نوع مزیت نسبی در مناطق مرزی می‌گردد. (چا ندو همکاران^۲، ۲۰۰۴: ۱۴۵).

امنیت و احساس امنیت از نیازهای اصلی و اساسی و بنیادین همه انسان‌ها در طول حیات بشری بوده است. در امنیت پایدار زمینه‌های حصول و نیل به اهداف عالیه توسعه ملی کشورها در زمینه‌های مختلف علمی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی میسر است و با بررسی‌ها از این واقعیت که امنیت پایدار زیرساخت و پایه اساسی توسعه و احساس ناامنی و همواره زمینه‌ساز پیدایش اختلال در نظام‌های اجتماعی و سیاسی مختلف دولت‌ها برای تأمین امنیت و مراقبت از آن سرمایه‌هایی را در قالب تقویت نیروهای امنیتی مثل نیروی انتظامی هزینه می‌کنند (حسینی پور و وحیدی راد، ۱۳۸۹: ۱۸۶).

در توسعه پایدار شهری کیفیت زندگی انسان در فضای شهری محور قرار دارد به‌طوری‌که تداوم زندگی توأم با رفاه اجتماعی است و به پایداری محیط شهری آسیب نمی‌رساند. نقطه قوت نظریه توسعه پایدار توجه به

^۱-PIRALI and SIADAT

^۲-CHANDOE with et al

ارتباط و برقراری رابطه بین عناصر و اجزا توسعه به صورت منطقی و معقول که می‌تواند موجب حفظ و بقای توسعه شود (ضرابی و مبارکی، ۱۳۸۹: ۲۴۲). در حال حاضر به نظر می‌رسد در کشور ایران از تجارب و الگوهای موجود در شهرسازی دفاعی، به نحو مؤثری در امنیت شهر به بهره برده نشده و عدم رعایت مؤلفه‌های دفاعی و امنیتی در شهرهای مرزی، در هنگام وقوع تهدیداتی نظیر بروز جنگ، بمباران‌های هوایی و حملات موشکی موجب خسارات و تلفات سنگین به تأسیسات، تجهیزات و جمعیت شهری خواهد بود. در نتیجه شایسته است متولیان امور با تهیه و تدوین قوانین مناسب با رعایت نکات دفاعی و امنیتی، در طرح‌های ذی‌ربط، شرایط لازم را برای تأمین امنیت بیشتر مردم در مواقع تهدید و در شرایط دشوار جنگ فراهم نمایند (عادلی و امین زاده گوهر ریزی، ۱۳۹۲: ۵۲).

شهر زاهدان با توجه به مرکزیت اداری - سیاسی و همچنین موقعیت جغرافیای پیچیده و استراتژیک که به عنوان بزرگ‌ترین شهر جنوب شرق کشور محسوب می‌شود می‌تواند فرصت‌های بسیاری برای گسترش و توسعه و از طرفی با اتفاقات بسیاری که به علت موقعیت جغرافیایی خود روبرو است، بنابراین شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید این استان می‌تواند کمک شایانی برای افزایش توانایی‌های آن و از سوی کنترل و کاهش تهدیدها نمود.

مبانی نظری

امنیت یکی از نیازهای فطری بشر است که با جوهر هستی انسان پیوند عمیقی دارد (شاد نیا، ۱۳۸۲: ۷۷). در قرآن کریم همچنین امنیت را یک مکان مطلوب برای بندگان صالح خدا را، مکانی آباد و امن می‌داند و در حقیقت نعمت امنیت و آرامش را در رأس نعمت‌ها و زمینه‌ساز توسعه در رزق و اقتصاد جامعه می‌داند (نحل آیه ۱۱۲). در یک تقسیم‌بندی عمده امنیت را می‌توان به دو بخش فردی و اجتماعی تقسیم کرد؛ بر این اساس امنیت فردی ناظر بر آرامش و آسایش است که خود فرد بدون در نظر گرفتن امکانات جامعه و محیط برای خود فراهم می‌کند. در طرف دیگر امنیت اجتماعی در اشاره و آرامش و آسودگی ایجاد گردیده است که از طرف جامعه برای اعضای خانواده خود بکار می‌رود. واضح و مبداست که این دو جنبه امنیت در ارتباط باهم هستند و باید هرچه بیشتر شرایط و وضعیت آن‌ها را با توجه به همدیگر بیان کرد (دیو سالار، ۱۳۸۹: ۲۰۷). در این صورت مرزهای جنوب شرق ایران با دارا بودن ظرفیت‌های ژئوپلیتیک فوق‌العاده‌ای همچون اقتصادی، امنیتی، وحدت ملی، دسترسی، ارتباطات منطقه‌ای و بین‌المللی، واجد کارکردهای تولیدکننده قدرت در کشور است. در این راستا توسعه آینده کشور با توجه به موقعیت جغرافیایی منطقه، به طراحی و برنامه‌ریزی سیاست‌های کارآمد و بهره‌گیری بهینه از کارکردهای منطقه جنوب شرق کشور وابسته شده است (خلیلی و همکاران، ۲۰۱۱: ۸۱).

مرزها، کارکردهای مختلف امنیتی، اجتماعی، اقتصادی، ارتباطی، سیاسی و فرهنگی دارند. کارکرد مرزها در طی زمان و با بروز تحولات در عرصه جهان تغییر می‌کند. مرز بین‌الملل، اساساً باهدف تعیین حدودمرز خارجی سرزمین یک دولت ایجادشده است؛ تأثیر بازدارندگی یا نقش ارتباطی مرزها، وابسته به این است که ما چگونه مرزها و کارکرد آن‌ها را معنا کنیم از دیدگاه نخست، مرزها به منزله مانع یا فیلتر، هزینه معاملات و تبادلاتی زیادی را به بار می‌آورند؛ به بیان دیگر، مرزی که مانع مشروع شکل‌گیری نظام‌های نهادی، سیاسی و اجتماعی در منطقه مرزی باشد، مانعی در برابر جریان آزاد اطلاعات و تشدید پیچیدگی‌های بازار است. با این بیان نقش مرز از یک مانع به یک پل ارتباطی یا به بیان ساده‌تر از یک دیوار به منبعی ارزشمند تبدیل می‌شود (لاین^۱، ۲۰۰۶: ۴۹).

- برخی از جغرافی‌دانان و خبرگان، پنج کارکرد اساسی و مهم برای مرزها بیان می‌کنند:
- (۱) دفاعی: مرز به‌عنوان یکی از پدافندهای امنیتی در برابر تهدیدها و حملات خارجی شناخته می‌شود.
  - (۲) سیاسی: خطوط مرزی برای اهمیت و اقتدار کشورها در سیاست بین‌المللی بسیار حیاتی هستند.
  - (۳) اجتماعی: مرزها به‌عنوان مرزهای فرهنگی- اجتماعی کمک می‌کنند تا همبستگی و یکپارچگی اجتماعی حفظ شود.
  - (۴) اقتصادی: مرزهای بین‌المللی به‌عنوان مرزهای اقتصادی کشورها نقش اساسی در تعیین سیاست‌ها و برنامه‌های اقتصادی دارند.
  - (۵) امنیتی: هدف اصلی هر حکومت امروزی تأمین امنیت کشور و شهروندانش است که از طریق پیوند امنیت و سیاست خارجی به دنبال ایجاد امنیت چندجانبه است. به همین دلایل اصلی‌ترین دلیل برقراری مرز را می‌توان امنیت مطرح کرد.
- ایجاد اشتغال و درآمد برای مردمان مستقر در نواحی مرزی، صادرات کالا و محصولات تولیدشده در مناطق مرزی به کشورهای هم‌جوار و تأمین کالاهای موردنیاز معیشتی برای مردم مرزنشین از کشورهای موصوف، ایجاد و امنیت اجتماعی در مناطق مرزی، برقراری روابط حسنه و حسن هم‌جواری با مردم مرزنشین از کشورهای هم‌جوار و ایجاد امنیت پایدار در مرزها و صدور ارزش‌ها و فرهنگ‌های اسلامی و ملی به ملل سایر کشورها از مهم‌ترین اهداف راه‌اندازی اقتصاد مرزی است. هدف از موارد دایر شدن اقتصاد مرزی است. ویژگی مشترک کشورهای درحال توسعه وابسته بودن آن‌ها به تجارت خارجی است (قره‌باغیان، ۱۹۹۲: ۷۱۶).
- استان سیستان و بلوچستان به لحاظ پتانسیل‌های اقتصادی می‌تواند ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی مطرح شود ۳۰۰ کیلومتر مرز آبی در سه کرانه‌های عمان و تسلط این منطقه بر یکی از مهم‌ترین و استراتژیک‌ترین راه‌های آبی، جهان هم‌جواری با دو کشور افغانستان و پاکستان و نزدیکی به جمهوری‌های محصور ضلع شمال شرق، ایران ویژگی‌های خاصی به این منطقه بخشیده است. استان سیستان و بلوچستان دارای شکل طویل بوده و فاقد شکل دایره‌ای یا مدور است؛ یعنی فاصله‌ی قطره‌ای آن به هم نزدیک نیست. البته اگر قطر بزرگ‌تر آن به موازات خط استوا قرار داشت یا به عبارتی فاصله‌ی طولی آن زیاد بود در وضعیت مناسب‌تری قرار می‌گرفت ولی برعکس فاصله‌ی طولی آن کمتر از فاصله‌ی عرضی آن است. با توجه به اینکه مرکز این استان نیز در مرکز جغرافیایی قرار نگرفته و فاصله‌ی قطره‌ای آن با مرکز استان به یک اندازه نمی‌باشند از لحاظ شبکه ارتباطی و اعمال قدرت و دسترسی و اداره امور سرزمین و درنهایت توسعه استان ایجاد اشکال خواهد نمود.

جغرافیای استان سیستان و بلوچستان

جمعیت سیستان و بلوچستان طی دهه‌های اخیر روبه فزونی نهاده و میانگین رشد آن ۱۵/۳ برآورده شده است که این خود رقم بالایی است. مهاجرت از روستاها به شهرها افزوده شده و بر بافت جمعیتی سرزمین تأثیر گذاشته است این جمعیت اگرچه نسبت به وسعت استان (جمعیت نسبی زیاد نیست اما به لحاظ ارزش جمعیت نسبی برحسب منابع و امکانات اقتصادی موجود استان زیاد است و هم‌اکنون این عامل باعث شده که بسیاری از منابع به‌جای آنکه صرف عمران و توسعه شوند، صرف هزینه‌های غذایی و بهداشتی و آموزشی می‌گردد (ابراهیم‌زاده، ۱۳۸۰ ش ۱)

سن امید به زندگی یکی از شاخص‌های توسعه‌ی انسانی به شمار می‌رود، افزایش این سن بر روی توسعه‌ی سرزمین‌ها و مناطق مختلف کشور نقش بسزایی دارد و بر روی مجموع عواملی که برای رشد سرزمین‌ها

مورد نیاز است اثر می‌گذارد سیستان و بلوچستان از پائین ترین سن امید به زندگی در کل کشور برخوردار است. این موارد می‌تواند به عنوان عامل منفی در توسعه استان به حساب آید.

این مرز قراردادی کاملاً از قلمروهای فرهنگی و قومی بلوچستان گذشته و باعث قرار گرفتن قوم بلوچ در دو سوی مرز گردیده است. بلوچستان پاکستان و ایران از دورافتاده ترین واحدهای سیاسی - فضایی دو کشور محسوب می‌شوند به طوری که در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای محدودیت می‌باشند این محدودیت‌ها زمینه ساز بروز توسعه نیافتگی در دو سوی مرز گشته است. مشخص نبودن دقیق نقاط مرزی همراه با عدم کنترل صحیح از طرف کشورهای همسایه و قاچاق مواد مخدر و کالا در دو سوی مرز تأثیر منفی در کیفیت مرز سیستان و بلوچستان داشته است به طوری که خطر جدی برای توسعه محسوب می‌گردد. مرز استان سیستان و بلوچستان حدود ۱ هزار و ۲۶۰ کیلومتر مرز ایران و پاکستان ۹۷۸ (کیلومتر)، خشکی ۷۲۱ و آبی ۲۵۷ (کیلومتر) و مرز ایران و افغانستان ۲۸۲ کیلومتر خشکی ۲۰۳ و آبی ۷۹ (کیلومتر) بوده است. این استان با کشورهای افغانستان و پاکستان مرز آبی و خشکی مشترک دارد و کوه ملک سیاه، در ۴۰ کیلومتری شمال خاوری شهر، زاهدان نقطه مرزی مشترک کشورهای ایران افغانستان و پاکستان است (جعفری، ۱۳۹۱: ۲).

همان طور که مرزها دارای کارکردها و کار ویژه‌های خاص هستند به همان نسبت تهدیدهایی نیز مترتب مرزها است. این آسیب‌ها و تهدیدات از منشأهای مختلف و با اهداف متفاوت کارکردهای مرزی را نشانه رفته و عملکرد آن‌ها را مختل و باعث تضعیف نقش آن‌ها می‌گردند. از جمله تهدیدهایی که می‌تواند باعث به مخاطره افتادن کارکردهای مرزی شوند عبارت‌اند از:

۱) تهدیدهای امنیتی (به مخاطره افتادن امنیت انسانی و امنیت مرزی - تضعیف کارکرد امنیتی)؛
 ۲) تهدیدهای سیاسی ورود (تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی نظام سیاسی حاکم - تضعیف کارکردهای سیاسی)

۳) تهدیدهای اقتصادی (ورود انواع کالای قاچاق و ضربه زدن به تولید داخلی - تضعیف کارکرد اقتصادی)؛
 ۴) تهدیدهای فرهنگی (ورود انواع محصولات مبتذل فرهنگی و کالاهای منکراتی به منظور اشاعه‌ی فرهنگ غربی و مقابله آن با ارزش‌های اسلامی و مبانی اعتقادی حاکم بر فضای فرهنگی داخلی کشور در جهت براندازی نرم از طریق تهاجم فرهنگی)؛

۵) قاچاق مواد مخدر، کالا و انسان (عبور و مرور افراد به منظور جابه‌جا نمودن اقلام و کالاهای ممنوعه که مخالف با قوانین جاری کشور صاحب مرز باشد، به عنوان امر قاچاق محسوب می‌گردد. این پدیده‌ی شوم به شدت نقش بازدارندگی و کارکرد دفاعی مرز را تحت تأثیر می‌گذارد).

در این میان پیوندهای قومی و قبیله‌ای پشتون‌ها و بلوچ‌ها و پیروی برخی از گروه‌های افراطی آن‌ها از سلفی گری مورد حمایت طالبان و القاعده در این منطقه می‌تواند تهدیدهایی جدی علیه امنیت ملی ایران پدید آورد. خیزش‌های جدایی طلبانه مسلحانه قومی حملات ایدایی چریکی و سبک روش جنگ‌های جهادی از جمله تهدیدهای خطرناک علیه امنیت قومی استان‌های مجاور مرزهای ایران به شمار می‌رود.

نفوذ عوامل القاعده و تفکر طالبانیسم در برخی از جنبش‌های قومی بلوچ، می‌تواند به تبانی گروه‌های تروریستی شبکه‌های جنایی سازمان یافته، احزاب ناسیونالیستی افراطی، بنیادگرایی دینی و ... بینجامد و به تدریج جبهه‌ای سیاسی - نظامی برای جمهوری اسلامی ایران در استان‌های مجاور شرقی باز کند. ناامنی‌ها در مرزهای شرقی ایران ایجاب می‌کند که به مسائل و تحولات این منطقه پس از ۱۱ سپتامبر بیشتر توجه شود.

شناخت دقیق و صحیح فرصت‌ها و تهدیدهای فراروی نظام جمهوری اسلامی ایران، در کنار بررسی ضعف‌ها و قوت‌های آن، توانایی لازم را برای حفظ و افزایش منافع ملی فراهم و به افزایش توان امنیت ملی کمک می‌کند. شکست‌ها و ناکامی‌ها در عرصه‌ی داخلی و خارجی، عمدتاً به تحلیل نادرست از فرصت‌ها و تهدیدها برمی‌گردد (بهمنیار، ۱۳۸۹: ۱). به‌طور کلی ایران از لحاظ منطقه‌ای از ۵ ناحیه در معرض تهدیدات امنیتی قرار دارد:

۱) تهدیدات امنیتی کشورهای حوزه خلیج فارس برای ایران

۲) تهدیدات امنیتی عراق برای ایران

۳) تهدیدات امنیتی ترکیه برای ایران

۴) تهدیدات امنیتی آسیای مرکزی و قفقاز برای ایران

۵) تهدیدات امنیتی پاکستان و افغانستان برای ایران

پیشینه تحقیق

- محمد زاده و همکاران (۱۳۹۱)، تمهیدات پدافند غیرعامل در شهر زاهدان، با این بیان که عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدیدات گوناگونی بر پدافند غیرعامل در این شهر را نشان می‌دهد که مبتنی بر آن‌ها می‌توان راهبرد مناسبی ارائه داد.

- محمود غفوری و محمد داوند (۱۳۹۳)، تحلیل تهدیدهای دولت و جامعه‌ی پاکستان علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران باینکه علاوه بر بازشناسی تهدیدهای امنیتی دولت و نیروهای اجتماعی پاکستان، تهدیدهایی که ناشی از کنش و واکنش دو حوزه‌ی مزبور که دولت یا جامعه‌ی این کشور بسنده نموده‌اند، نیز تحلیل می‌کند.

- پالاش (۱۳۹۴)، بررسی نقش مخاطرات محیطی و مدیریت بحران در آمایش سرزمین، مطالعه موردی منطقه سیستان و بلوچستان، بین صورت بیان می‌کند که مخاطرات محیطی و هم انسانی از مؤلفه‌های ابتدای در تصمیم‌گیری‌ها در آمایش سرزمین است که باید به آن پرداخت.

- منصور خمری و ابراهیم معمري (۱۳۹۷)، تحلیل و ارزیابی استراتژی‌های امنیت پایدار در منطقه ژئوپلیتیکی جنوب شرق ایران بر این سخن که مناطق مرزی جنوب شرق محل وقوع تحولات مختلفی هستند که هر کدام می‌تواند سرمنشأ اتفاقات بزرگ و کوچک باشند. مورد بررسی با مدل SWOT پرداخته است.

- احسان اله ریگی و همکاران (۱۳۹۸)، واسنجی نقش اقتصادی کریدورهای مرزی (زمینی) بر توسعه پایدار شهری باینکه اقتصاد پویا در مناطق مرزی باعث ایجاد اشتغال و تأمین معیشت ساکنان این مناطق، کنترل قاچاق کالا و افزایش امنیت مرزها و... می‌شود که گویای ارتباط معنادار و مثبت بین توسعه اجتماعی و کالبدی و نقش اقتصادی کریدور مرزی است.

- محمد قنبری و بهرام بیات (۱۳۹۸)، محیط‌شناسی تهدیدهای تروریستی در سطح جمهوری اسلامی ایران، یکی از عوامل اصلی که امنیت جمهوری اسلامی ایران را به خطر می‌اندازد مسئله تروریسم است. با رشد آن و به‌عنوان تهدید بزرگ علیه امنیت جمهوری اسلامی ایران از موضوعات جدی است که ابتدا با محیط‌شناسی این تهدیدها در سطح ملی بپردازد، احساس امنیت را در جامعه برقرار نموده، پرداخته است.

- برهانی و اسمعیلی (۱۳۹۹)، آمایش دفاعی - امنیتی شهرها با بهره‌گیری از تحلیل فضایی آسیب‌پذیری کالبدی و نظامی (مطالعه موردی: شهر زاهدان) از گونه توصیفی - تحلیلی به نتایج تحلیل‌های فضایی بعد دفاعی - امنیتی در امنیت کشورها، بایستی طرح‌های کلان توسعه سرزمینی توجه ویژه‌ای به آن نمایند

که از مهم ترین راهبرد های این بعد در طرح آمایش می توان به ملاحظات و ضوابط پدافند غیرعامل اشاره کرد.

- رضا جهان تیغ (۱۴۰۰)، بررسی عوامل ژئوپلیتیکی مؤثر بر همگرایی قومی - مذهبی جنوب کشور، بایان اینکه منطقه جنوب شرق ایران، سواحل مکران با توجه به ظرفیت های ژئوپلیتیکی و ژئواکونومیکی یکی از نقاط کلیدی در دریای عمان می باشد و به عنوان پاشنه آشیل توسعه کشورهای محصور در خشکی (آسیای میانه، روسیه و افغانستان) می باشد. برای پژوهش با استفاده از مدل استراتژیک SWOT مورد تحلیل قرار گرفته است.

- هنسترا و مک بین^۲ (۲۰۰۵)، در مقاله خود می نویسند: کانادایی ها با میزان وسیعی از خطرات طبیعی طوفان، سیل و... مواجه هستند، در مواردی این آسیب پذیری ها با خطرات حاصل شده تعاملاتی دارند که اتفاق یا بلای اصلی را به دنبال می دارد. علی رغم موفقیت های گذشته و انجمن سیاسی حامی، هنوز نتوانسته به صورت کامل اثرات بلایا را به وسیله مدیریت کاهش دهد.

- الکساندر^۳ در تحقیقات خود به این نتیجه می رسد که سرویس های مدیریت بحران باید به ده هدف پاسخ دهند، از جمله: افزایش مشارکت مردم برای حفظ امنیتشان، اولویت بندی برطرف کردن نیازهای گروه های زیان دیده، سازمان دهی در سطح محلی، اما هماهنگ سازی و هماهنگی توسط سطح های بالاتر دولت، سازگاری با پایداری بوم شناختی، برنامه ریزی منطقه ای و شهری که وابسته به منطقه محلی باشد. الکساندر روند مدیریت بحران در حوادث را مورد بررسی قرار داده و پیشینه اخیر آمادگی اضطراری را در برتری اساسی بین پدافند غیرعامل و حفاظت مدنی بحث می کند. همچنین، برخی از جنبه های مدیریت طوفان کاترینا در نیواورلئان در ماه های آگوست و سپتامبر سال ۲۰۰۵ را بررسی می کند.

روش تحقیق

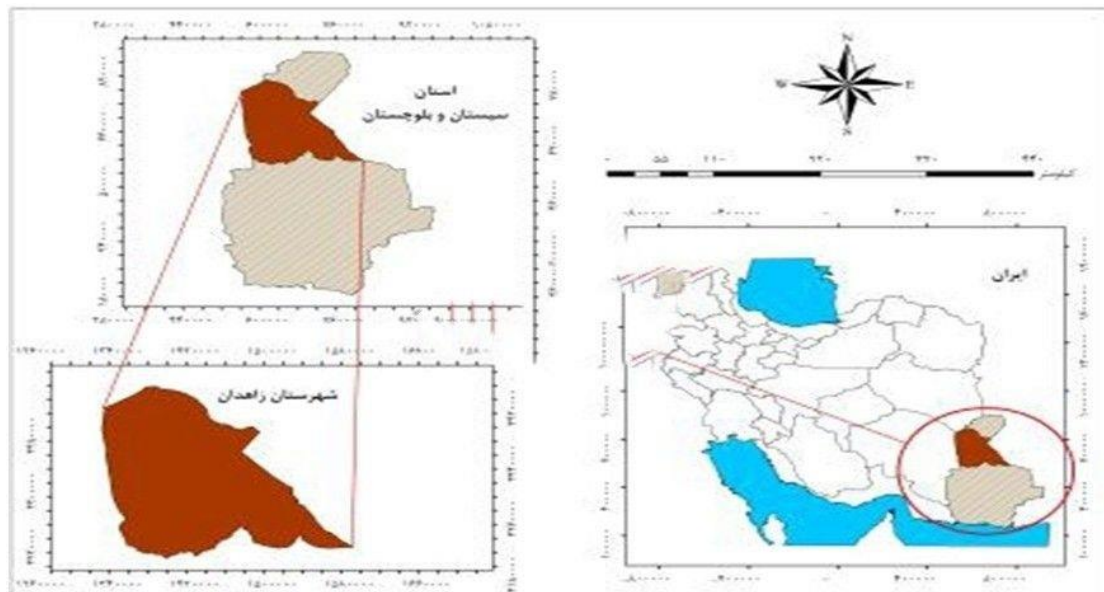
این پژوهش با دو روش اسنادی و کتابخانه ای می باشد. جمع آوری بخشی از داده های پژوهش به صورت اسنادی و با استفاده از اسناد، مقالات، مجلات و اینترنت در زمینه دفاعی و امنیتی صورت گرفته است. محدوده مکانی این تحقیق استان زاهدان می باشد. جامعه آماری تحقیق ۲۰ نفر از کارشناسان کارکرده در این راستا است که موارد به صورت پرسشنامه در اختیار کارشناسان قرار گرفته است، به شاخص ها وزن داده شده و سپس برای تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از مدل SWOT که برای شناسایی عوامل درونی (قوت و ضعف) و عوامل بیرونی (فرصت و تهدید) که شهر استان سیستان و بلوچستان با آن روبروست استفاده گردیده است.

SWOT حروف اول چهار کلمه انگلیسی با معادل فارسی نقاط قوت، نقاط ضعف، نقاط فرصت و نقاط تهدید می باشد (زیاری، ۱۳۸۸: ۱۹۸). مدل SWOT یکی از ابزارهای استراتژیک به عنوان نقاط قوت و نقاط ضعف درون سیستمی و تهدیدات برون سیستمی می باشد. این مدل به صورت سیستماتیک برای شناسایی این عوامل و انتخاب استراتژی که بهترین تطابق مابین آن ها را ایجاد می کند؛ ارائه می دهد. از دیدگاه این مدل یک راهبرد مناسب قوت ها و فرصت ها را به حداکثر و ضعف ها و تهدیدها را به حداقل ممکن می رساند. برای این منظور نقاط قوت و ضعف و فرصت ها و تهدیدها در چهار حالت کلی SO، WO، ST و WT پیوند داده می شود و گزینه های راهبردی از بین آن ها انتخاب می شود. (حکمت نیا، موسوی، ۱۳۸۹).

محدوده مورد مطالعه

زاهدان یکی از شهرهای بزرگ ایران و مرکز استان سیستان و بلوچستان است. این شهر در منطقه سیستان واقع شده و نام پیشین آن «دزداب» بوده که در زمان رضاشاه به «زاهدان» تغییر یافته است. استان سیستان و

بلوچستان با وسعت حدود ۱۸۷۵۰۲ کیلومترمربع معادل ۵/۱۱ درصد مساحت کشور را به خود اختصاص داده است. این استان بین ۲۵ درجه و ۳ دقیقه تا ۳۱ درجه و ۲۹ دقیقه عرض شمالی و ۵۸ درجه ۴۹ دقیقه تا ۶۳ درجه و ۲۰ دقیقه طول شرقی واقع شده است و از شمال به استان خراسان جنوبی، از جنوب به دریای عمان از شرق به کشورهای افغانستان و پاکستان و از غرب به استان های کرمان و هرمزگان محدود شده است. در سال ۱۴۰۰ سیستان و بلوچستان دارای ۶۷ بخش، ۲۶ شهرستان، ۵۵ شهر، ۱۴۲ دهستان و ۱۰۱۰۵ آبادی که ۷۳۲۷ دارای سکنه و ۲۷۷۸ آبادی خالی از سکنه بوده است. بیشترین تعداد آبادی را زاهدان با ۱۹۰۸ و کمترین آن ها گلشن با ۷۶ آبادی دارا می باشند. زاهدان مرکز این استان از طریق راه آهن با میر جاوه و پاکستان ارتباط دارد و از سوی کرمان هم به راه آهن سراسری ایران متصل است.

شکل ۱: موقعیت شهر زاهدان

ارزیابی دفاعی و امنیتی زاهدان با استفاده از مدل SWOT

۱ - ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE) عوامل داخلی (IFE) و مراحل آن

در این پژوهش ابتدا به بررسی و شناسایی عوامل محیطی (داخلی و خارجی) پرداخته می شود. برای این منظور باید از متغیرهای موجود در محیط های داخلی و خارجی استان آگاه بود. از این رو، عوامل راهبردی را مورد ارزیابی قرار داده و پس از تعیین عوامل، اولویت بندی صورت می پذیرد. برای ارزیابی عوامل راهبردی داخلی و خارجی از جدول IFE و EFE استفاده شده است (عیسی ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۰ ش ۷۶).

برای اولویت بندی، به هر کدام از عوامل ضریب وزنی از ۱ تا ۴ داده می شود. این وزن بر اساس اهمیت و آشنایی کامل بر امورات استان انجام می گیرد. وضع موجود هر عامل با امتیازی بین ۱ تا ۴ تعیین می گردد و در پایان، اولویت راهبردها مشخص شده و برای رسیدن به وضعیت مطلوب، برنامه ریزی لازم انجام می گیرد (جان هریسون و جان کارن، ۱۳۸۹).

۱-۱- بررسی عوامل داخلی

هر مجموعه ای از منابع باارزش خود درآ راستای پیشرفت قدمی برمی دارد. در این بخش به شناسایی و ارزیابی نقاط قوت و ضعف استان و پیرامون آن می پردازیم. نتایج این بررسی فهرستی از نقاط قوت و ضعف خواهد بود که می تواند در تعیین اهداف راهبردی استان نقش مهمی ایفا کند (جدول ۱).

فرآیند بررسی عوامل داخلی به موازات فرآیند بررسی عوامل خارجی است. فرآیند عوامل داخلی در مقایسه عوامل خارجی فرصت بیشتری ایجاد می‌کند تا بتوانند رابطه را بهتر درک کنند (نوحه‌گر و همکاران، ۱۳۸۸ ش ۱۵).

۲-۱- بررسی عوامل خارجی

عوامل بیرونی خارج از سیستم بوده و بر فعالیت‌های سیستم تأثیر دارند اما در اختیار سیستم نمی‌باشند. هدف از بررسی محیط خارجی تهیه فهرستی از فرصت‌هایی که می‌تواند به سیستم سود رسانده و یا تهدیداتی که باید از آن‌ها اجتناب نمود می‌باشد؛ بنابراین با استفاده از این فرصت‌ها، ضعف‌ها، آسیب‌ها را کاهش داده و از آن بهره‌برداری کرد. تهدیدها نیز برآیند وضعیت نامساعد و نامطلوبی است که برخلاف اهداف، اصول و ارزش‌ها عمل نموده و خارج از کنترل هستند. لذا احتمال آشفتگی و اختلال در فعالیت‌ها وجود دارد که باید از آن‌ها پرهیز نمود (جان هانگر و توماس ویلان^۴، ۱۳۸۹). نتایج این بررسی فهرستی از فرصت‌ها و تهدیدها خواهد بود که می‌تواند در تعیین اهداف راهبردی نقش مهمی داشته باشند (جدول ۲).

۲-۲- ماتریس راهبردها و اولویت‌های اجرایی SWOT

راهبردها تعیین‌کننده راه‌های رسیدن از وضع موجود به وضع مطلوب را بیان می‌کنند. راهبردها درواقع چپستی، چرایی و چگونگی اقدامات اساسی را مشخص می‌سازند و بر فکر و فرآیندهای تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری آن احاطه دارد؛ بنابراین از ماتریس SWOT استفاده می‌گردد (نمودار ۱). با استفاده از ماتریس SWOT چهار نوع راهبرد به دست می‌آید.

۲-۱- راهبردهای قوت - فرصت (SO) یا ناحیه ۱

این حالت، مطلوب‌ترین و مناسب‌ترین حالت است و معنی آن این است که از توانایی‌ها و نقاط قوت خوب و قابل اتکایی برخوردار است، در محیط زمینه‌ای و تعاملی خود با فرصت‌های مناسبی مواجه است؛ بنابراین، این دسته از راهبردها چگونگی به‌کارگیری توان موجود را برای بهره‌برداری حداکثری از فرصت‌ها مغتنم بیان می‌کند (جان هانگر و توماس ویلان، ۱۳۸۹).

۲-۲- راهبردهای قوت - تهدید (ST) یا ناحیه ۲

در این حالت، هرچند از قوت و توانایی‌های برخوردار است ولی در محیط زمینه‌ای و تعاملی خود با تهدیدها و چالش‌های متعددی روبه‌رو است. این دسته از راهبردها، چگونگی به‌کارگیری از حداکثر توان موجود برای مقابله با فشارها، تهدیدها محیطی را ترسیم می‌کند (نوحه‌گر و همکاران، ۱۳۸۸ ش ۱۵).

۲-۳- راهبردهای ضعف - فرصت (WO) یا ناحیه ۳

در این حالت، هرچند فرصت‌های متعددی فراهم است ولی از سوی دیگر، ضعف‌ها و ناتوانی‌های جدی نیز دارد؛ بنابراین، با استفاده از این راهبرد باید نهایت توان و تلاش خود را برای جبران ضعف‌ها از فرصت‌ها بکار گیرد.

۲-۴- راهبردهای ضعف - تهدید (WT) یا ناحیه ۴

این حالت، بدترین و دشوارترین شرایط را برای فعالیت ترسیم می‌کند؛ زیرا آنکه با ضعف‌های متعدد و قابل توجهی مواجه است، در محیط تعاملی خود نیز با فشارها و تهدیدهای گوناگونی باید مقابله نماید.

از این رو، با استفاده از این راهبرد تلاش می‌شود نقاط ضعف خود را به‌نوعی پوشش دهد یا آن را به حداقل رساند و یا در صورت امکان، خود را از گزند تهدیدها و آسیب‌ها مصون نگه دارد (جان هریسون و جان کارن، ۱۳۸۹).

با ترسیم جدول SWOT و انجام تجزیه و تحلیل‌های راهبردی، فهرستی از راهبردهای SO، ST، WO و WT برای مسائل دفاعی و امنیتی استان فراهم کرد (جدول ۳).

۳- مرحله تلفیق

پس از شناسایی عوامل داخلی و خارجی، نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید استان سیستان و بلوچستان را مشخص نموده و به هر عاملی یک ضریب وزنی بین صفر (بی‌اهمیت) و یک (بسیار مهم) اختصاص داده شده است.

به هریک از عوامل به ترتیب اهمیت رتبه ۱ تا ۴ داده می‌شود. این رتبه بیانگر میزان اثربخشی استراتژی‌های کنونی در نشان دادن واکنش نسبت به عوامل مزبور است. عدد ۴ به معنی واکنش بسیار عالی، ۳ واکنش از حد متوسط به بالا، عدد ۲ به معنی واکنش در حد متوسط و عدد ۱ نیز به معنی واکنش ضعیف است (جدول ۱).

اگر فرصت‌های پیش رو یک فرصت استثنایی باشد، امتیاز ۴، یک فرصت معمولی، امتیاز ۳، یک تهدید معمولی، امتیاز ۲ و یک تهدید جدی، امتیاز ۱ (جدول ۱). پس روند امتیازدهی در ماتریس SWOT ارزیابی عوامل داخلی و خارجی طوری هست که هر مقدار از فرصت استثنایی به سمت تهدید جدی حرکت می‌شود، میزان امتیاز کمتر شده و امتیاز از ۴ به ۱ می‌رسد (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰ ش ۷۶).

منظور از وضع موجود نحوه مدیریت نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها است. لذا امتیاز هر عامل محاسبه گردیده و ضریب هر عامل را (که از صفر تا ۱ بود) در رتبه مربوط به آن ضرب می‌کنیم تا نمره نهایی به دست آید. جمع امتیازهای وزن‌دار محاسبه می‌شود که حداقل آن ۱ و حداکثر آن ۴ است و میانگین آن ۲/۵ است. اگر نمره نهایی IFE کمتر از ۲/۵ باشد، بدین معنی است که از نظر عوامل داخلی ضعف است. اگر نمره نهایی EFE کمتر از ۲/۵ باشد، بدین معنی که در خصوص استفاده از فرصت‌ها و مقابله با تهدیدها به‌خوبی عمل نمی‌کند (ابراهیم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰ ش ۷۶).

یافته‌ها

همان‌طور که قبلاً گفته شد، برای ارائه برنامه راهبردی دفاعی - امنیتی استان سیستان و بلوچستان از مدل SWOT استفاده شده است. برای همین ابتدا فهرستی از عوامل داخلی (قوت‌ها و ضعف‌ها) و عوامل خارجی (فرصت‌ها و تهدیدها) تنظیم کردید. حاصل عملکرد آن، پیش‌بینی ۱۰ قوت و ۱۰ ضعف داخلی و ۹ فرصت و ۹ تهدید عوامل خارجی استان بود (جدول ۱ و ۲). در مرحله بعد، عوامل داخلی و عوامل خارجی مورد وزن دهی و ارزیابی عوامل داخلی و عوامل خارجی انجام گرفت (جدول ۱ و ۲).

جدول ۱- ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE) استان سیستان و بلوچستان

ردیف	عوامل داخلی	ضریب اولیه	رتبه عامل	ضریب نهایی
نقاط قوت (S)				
۱	ظرفیت‌های انتظامی - امنیتی در سطح استان	۰.۱۰	۲	۰.۱۹
۲	داشتن ساحل با دریای عمان	۰.۱۲	۳	۰.۳۷

۳	استان سیستان و بلوچستان و ارتباط با جهان خارج	۰.۱۲	۳	۰.۳۷
۴	تقویت زیرساخت‌های توسعه پایدار	۰.۱۰	۲	۰.۱۹
۵	تدوین سیاست جامع امنیت عمومی استان	۰.۱۰	۲	۰.۱۹
۶	نظارت دقیق و قوی نیروهای نظامی و انتظامی به راستان	۰.۰۹	۲	۰.۱۸
۷	درآمد حاصل از حضور گردشگری تجاری	۰.۰۶	۲	۰.۱۲
۸	سیستان و بلوچستان واجد پتانسیل‌های برای اشتغال‌زایی و توسعه و رونق اقتصادی	۰.۱۲	۳	۰.۳۵
۹	بلوچستان و موقعیت سوق‌الجیشی	۰.۱۱	۲	۰.۲۱
۱۰	توجه ویژه نیروی انتظامی به بهبود وضعیت فرهنگی و اجتماعی منطقه	۰.۰۹	۲	۰.۱۸
مجموع				
نقاط ضعف (W)				
۱	توسعه اقتصادی نامتوازن در دو سوی مرز	۰.۰۷	۲	۰.۱۴
۲	گسترش قاچاق و بازخورد منفی آن بر امنیت	۰.۱۲	۳	۰.۳۵
۳	دوری از مرکز و قرار گرفتن در نقطه کور کشور و تأثیر بر فقر و...	۰.۱۲	۳	۰.۳۵
۴	دورافتادگی واحدهای سیاسی - فضایی بلوچستان پاکستان و ایران	۰.۰۹	۳	۰.۲۷
۵	سن پایین امید به زندگی و تأثیر آن بر توسعه‌ی سرزمین	۰.۰۸	۲	۰.۱۵
۶	تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی	۰.۰۶	۲	۰.۱۳
۷	کمبود امکانات خدمات و زیرساخت‌ها	۰.۱۲	۳	۰.۳۵
۸	عوارض جغرافیایی گسترده و توپوگرافی خشن بر قدرت مانور گروهک‌ها	۰.۱۲	۴	۰.۴۹
۹	تردد‌های غیرمجاز از سوی مرزها	۰.۱۲	۴	۰.۴۹
۱۰	وجود اتباع بیگانه و هزینه‌بر اقتصاد کشور و تنش در استان	۰.۱۰	۳	۰.۳۱
مجموع				
۳.۰۳				
۲۹				
۱				

جدول ۲- ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE) استان سیستان و بلوچستان

ردیف	عوامل خارجی	ضریب اولیه	رتبه عامل	ضریب نهایی
فرصت‌ها (O)				

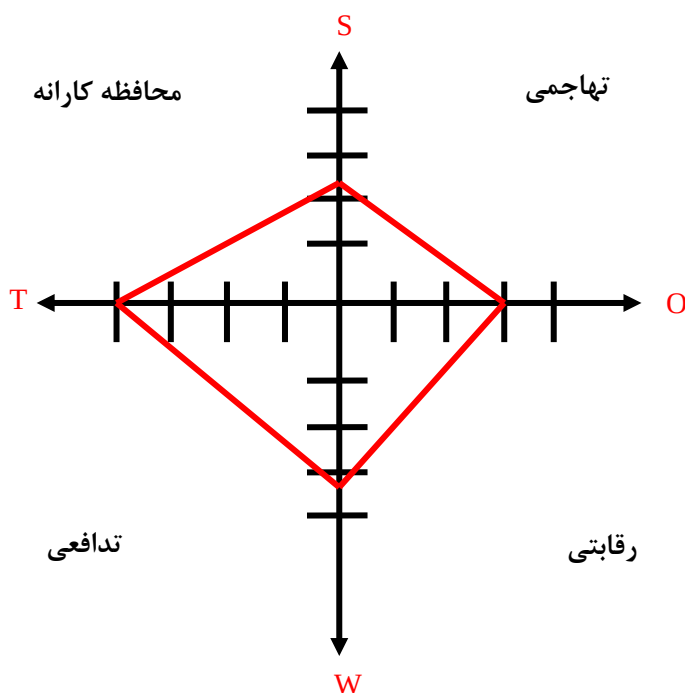
۱	توسعه بازارچه‌های مرزی	۰.۱۸	۴	۰.۷۲
۲	ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری	۰.۱۵	۴	۰.۶۰
۳	عملکرد رسانه‌ها و افزایش احساس امنیت	۰.۰۸	۲	۰.۱۵
۴	افزایش ظرفیت‌های نظامی-امنیتی ایران و افغانستان و پاکستان	۰.۰۸	۲	۰.۱۷
۵	توجه ویژه دولت به مسئله امنیت در مرزهای استان سیستان و بلوچستان	۰.۱۰	۳	۰.۲۹
۶	وسعت و فضا استان در جهت ایجاد توسعه اقتصادی	۰.۰۸	۲	۰.۱۷
۷	ویژگی‌های ژئوپلیتیک بر موقعیت جغرافیایی منابع و توانمندی‌های اقتصادی	۰.۱۲	۳	۰.۳۶
۸	رابطه با افغانستان به عنوان نقطه‌ای استراتژیک	۰.۱۲	۳	۰.۳۶
۹	حمایت دولت از بخش خصوصی در بخش اشتغال‌زایی	۰.۰۹	۳	۰.۱۸
مجموع		۱	۲۵	۳
تهدیدها (T)				
۱	حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای سیستان و بلوچستان	۰.۱۰	۴	۰.۳۹
۲	ناپایداری و ناامنی در مرز و تأثیر آن بر نظام‌های اقتصادی و...	۰.۱۱	۴	۰.۴۵
۳	ناهمواری‌ها در سیستان و بلوچستان باعث بروز مشکلات ارتباطی	۰.۱۲	۴	۰.۴۹
۴	عدم اقتدار و اشراف کشورهای پاکستان و افغانستان بر مرزهایشان	۰.۱۱	۴	۰.۴۵
۵	آسیب امنیتی ناشی از گسترش قاچاق کالا	۰.۱۱	۴	۰.۴۵
۶	عدم کنترل صحیح از سوی کشورهای همسایه (پاکستان و افغانستان)	۰.۱۱	۴	۰.۴۵
۷	تهدیدهای فرهنگی در راستای تهاجم فرهنگی	۰.۱۰	۴	۰.۴۱
۸	خشک‌سالی و تأثیر بر جابجایی (مهاجرت)	۰.۱۱	۴	۰.۴۳
۹	وجود گروه‌های معاند جمهوری اسلامی در مرزهای استان با افغانستان و پاکستان	۰.۱۲	۴	۰.۴۹
مجموع		۱	۳۶	۴

همان‌گونه که در جدول ۱ ملاحظه شد، سیستان و بلوچستان واجد پتانسیل‌های برای اشتغال‌زایی و توسعه و رونق اقتصادی، استان سیستان و بلوچستان و ارتباط با جهان خارج و داشتن ساحل با دریای عمان مهم‌ترین نقاط قوت و تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی زیان‌بارترین نقاط ضعف عوامل داخلی در راهبرد دفاعی - امنیتی استان سیستان و بلوچستان است.

همچنین ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری مهم‌ترین فرصت‌های در استان سیستان و بلوچستان و در مقابل حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای سیستان و بلوچستان و تهدیدهای فرهنگی در راستای تهاجم فرهنگی شاخص‌ترین تهدیدها طبق عوامل خارجی در این استان است.

بر اساس مدل SWOT، به هریک از عوامل داخلی و خارجی امتیازهای بین ۱ تا ۴ داده شد (ستون دوم جداول ۱ و ۲) و در ستون سوم حاصل ضرب بین ضریب اولیه در رتبه عامل محاسبه گردید. همان‌طور که در جداول فوق ملاحظه می‌شود، حاصل جمع عوامل داخلی (نقاط قوت = ۲.۳۶ و نقاط ضعف = ۳.۰۳ که مجموع آن ۵.۳۹) درحالی‌که حاصل جمع عوامل خارجی (فرصت‌ها ۳ و تهدیدها ۴ که مجموع آن ۷) است که نشان‌دهنده برتری عوامل خارجی بر عوامل داخلی است.

ماتریس راهبرد دفاعی - امنیتی استان سیستان و بلوچستان طبق نمودار ۱ به نمایش در آمده است.

نمودار ۱ - ماتریس راهبرد دفاعی - امنیتی استان سیستان و بلوچستان

به‌منظور تدوین راهبردها در مرحله تلفیق با بهره‌مندی از عوامل داخلی و خارجی فهرست شده در جدول IFE و EFE، راهبردهای اجرای این‌گونه است که بر این اساس برای هریک از راهبردهای تهاجمی، رقابتی، محافظه‌کارانه و تدافعی ۵ راهبرد مشخص گردیده شده است (جدول ۳).

جدول ۳ - تلفیق عوامل داخلی با عوامل خارجی

عوامل داخلی			
نقاط قوت (S)		نقاط ضعف (W)	
S1	ظرفیت‌های انتظامی - امنیتی در سطح استان	W1	توسعه اقتصادی نامتوازن در دو سوی مرز
S2	داشتن ساحل با دریای عمان	W2	گسترش قاچاق و بازخورد منفی آن بر امنیت
S3	استان سیستان و بلوچستان و ارتباط با جهان خارج	W3	دوری از مرکز و قرار گرفتن در نقطه کور کشور و تأثیر بر فقر و...
S4	تقویت زیرساخت‌های توسعه پایدار	W4	دورافتادگی واحدهای سیاسی - فضایی بلوچستان پاکستان و ایران
S5	تدوین سیاست جامع امنیت عمومی استان	W5	سن پایین امید به زندگی و تأثیر آن بر توسعه‌ی سرزمین
S6	نظارت دقیق و قوی نیروهای نظامی و انتظامی به راستان	W6	تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی
S7	درآمد حاصل از حضور گردشگری تجاری	W7	کمبود امکانات خدمات و زیرساخت‌ها
S8	سیستان و بلوچستان واجد پتانسیل‌های برای اشتغال‌زایی و توسعه و رونق اقتصادی	W8	عوارض جغرافیایی گسترده و توپوگرافی خشن بر قدرت مانور گروهک‌ها
S9	بلوچستان و موقعیت سوق‌الجیشی	W9	تردد‌های غیرمجاز از سوی مرزها
S10	توجه ویژه نیروی انتظامی به بهبود وضعیت فرهنگی و اجتماعی منطقه	W10	وجود اتباع بیگانه و هزینه‌بر اقتصاد کشور و تنش در استان
عوامل خارجی			
فرصت‌ها (O)		راهبردهای تهاجمی (SO)	
O1	توسعه بازارچه‌های مرزی	۱ - با افزایش ظرفیت انتظامی - امنیتی می‌توان باعث استحکام بیشتر در مرز گردد. وجود می‌آورد.	۱ - با اقتصاد مناسب و متوازن از بین رفتن مناطق تجاری جلوگیری می‌گردد و توسعه را به وجود می‌آورد.
O2	ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری		
O3	عملکرد رسانه‌ها و افزایش احساس امنیت	۲ - افزایش امنیت در سطح استان و مرزها باعث رونق بازارچه‌های مرزی می‌شود	۲ - با سرمایه‌گذاری می‌توان از هرگونه اختلال در اشتغال‌زایی جلوگیری کرد.
O4	افزایش ظرفیت‌های نظامی - امنیتی ایران و افغانستان و پاکستان		
O5	توجه ویژه دولت به مسئله امنیت در مرزهای استان سیستان و بلوچستان	۳ - حمایت ویژه از افراد تحصیل‌کرده باعث می‌گردد که با حضور آن‌ها در بخش‌های مختلف خصوصاً اشتغال‌زایی از دولت در این راستا کمک بهینه گرفت	۳ - ایجاد امنیت در مرز می‌تواند وسعت و فضای اقتصادی را در استان ایجاد کند.
O6	وسعت و فضا استان در جهت ایجاد توسعه اقتصادی		

O7	ویژگی‌های ژئوپلیتیک بر موقعیت جغرافیایی منابع و توانمندی‌های اقتصادی	۴- روابط با خارج از استان و موقعیت سوق‌الجیشی آن می‌توان از افغانستان به‌عنوان نقطه استراتژیک استفاده نمود.	۴- با کنش و ایجاد خدمات و زیرساخت‌ها و برپایی بخش خصوصی می‌توان اشتغال‌زایی را در سطح استان نمایان نمود.
O8	رابطه با افغانستان به‌عنوان نقطه‌ای استراتژیک		
O9	حمایت دولت از بخش خصوصی در بخش اشتغال‌زایی	۵- محورهای گردشگری در توسعه مناطق تجاری استان اهمیت بالایی دارند.	۵- ایجاد روابط با کشورهای هم‌جوار (افغانستان) به‌عنوان نقطه استراتژیک و پاکستان از ورود افراد بیگانه از قدرت یافتن گروه‌ها جلوگیری به عمل آورد.
تهدیدها (T)		راهبردهای محافظه‌کارانه (ST)	راهبردهای تدافعی (WT)
T1	حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای سیستان و بلوچستان	۱- توجه به امنیت از ناپایداری مرز کاسته و امکان هر کنشی از سوی آن مرز را جلوگیری می‌کند.	۱- سامان بخشیدن به امنیت در مرز از گسترش قاچاق جلوگیری به عمل آورد.
T2	ناپایداری و ناامنی در مرز و تأثیر آن بر نظام‌های اقتصادی و...		
T3	ناهمواری‌ها در سیستان و بلوچستان باعث بروز مشکلات ارتباطی	۲- با ایجاد توسعه پایدار متمرکز و به‌جا در زیرساخت‌های استانی از وجود هرگونه آسیب ناشی از آن سوی مرز برای کشور جلوگیری خواهد شد.	۲- با برقراری امنیت در مرز و تقویت خدمات و زیرساخت‌ها می‌توان زیرساخت اقتصادی استان را افزایش داد.
T4	عدم اقتدار و اشراف کشورهای پاکستان و افغانستان بر مرزهایشان		
T5	آسیب امنیتی ناشی از گسترش قاچاق کالا	۳- نظارت دقیق و قوی از مرز باعث جلوگیری از هرگونه آسیب بر مرزی که همسایه آن هیچ اشرافیتی بر مرز خود ندارد و بروز هرگونه اتفاقی می‌تواند باشد.	۳- امید به زندگی و تأثیر آن به فرهنگ می‌تواند از هرگونه تهدید فرهنگی جلوگیری کرد.
T6	عدم کنترل صحیح از سوی کشورهای همسایه (پاکستان و افغانستان)		
T7	تهدیدهای فرهنگی در راستای تهاجم فرهنگی	۴- با سیاست تدوین امنیت، از ترویج یا تبلیغ یا عاملی چون حضور گروه‌های معاند بر مرزهای کشور و استان پیش‌گیری کرد.	۴- با کنترل صحیح مرز از سوی کشورهای افغانستان و پاکستان، باوجود عوارض جغرافیایی گسترده و توپوگرافی
T8	خشک‌سالی و تأثیر بر جابجایی (مهاجرت)		

			خشن از قدرت گرفتن گروه‌های معاند و گروهک‌ها جلوگیری به عمل آورد.
T9	وجود گروه‌های معاند جمهوری اسلامی در مرزهای استان با افغانستان و پاکستان	۵- باوجود و زمینه‌سازی فرهنگی و اجتماعی در استان از بروز هرگونه ترویج و تبلیغ رادیکال‌های مذهبی و چندبعدی جلوگیری کرد.	۵- با برپایی تفکرات و مبانی اعتقادی - اسلامی از وجود هرگونه معاند و گروهک جلوگیری کرد که در زمینه می‌توان حضور ناتو را نیز کمرنگ نمود.

نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، با بهره‌گیری از راهبردهای دفاعی و امنیتی برای استان است. شهر زاهدان با توجه به مرکزیت اداری - سیاسی و همچنین موقعیت جغرافیای پیچیده و استراتژیک که به‌عنوان بزرگ‌ترین شهر جنوب شرق کشور محسوب می‌شود می‌تواند فرصت‌های بسیاری برای گسترش و توسعه و از طرفی با اتفاقات بسیاری که به علت موقعیت جغرافیایی خود روبرو است، بنابراین شناخت نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید این استان می‌تواند کمک شایانی برای افزایش توانایی‌های آن و از سوی کنترل و کاهش تهدیدها نمود. با توجه به اینکه استان سیستان و بلوچستان واجد پتانسیل‌های برای اشتغال‌زایی و توسعه و رونق اقتصادی و همچنین ارتباط با جهان خارج و داشتن ساحل با دریای عمان مهم‌ترین نقاط قوت و تفکرات سیاسی متضاد با مبانی اعتقادی زیان‌بارترین نقاط ضعف عوامل داخلی در راهبرد دفاعی - امنیتی استان است. علاوه بر آن ایجاد و توسعه مناطق آزاد تجاری مهم‌ترین فرصت‌های در استان سیستان و بلوچستان و در مقابل حضور نظامی آمریکا و ناتو در مجاورت مرزهای استان و تهدیدهای فرهنگی در راستای تهاجم فرهنگی شاخص‌ترین تهدیدها طبق عوامل خارجی در این استان می‌باشد.

استان سیستان و بلوچستان به لحاظ پتانسیل‌های اقتصادی می‌تواند ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی مطرح شود ۳۰۰ کیلومتر مرز آبی در سه کرانه‌های عمان و تسلط این منطقه بر یکی از مهم‌ترین و استراتژیک‌ترین راه‌های آبی، جهان هم‌جواری با دو کشور افغانستان و پاکستان و نزدیکی به جمهوری‌های محصور ضلع شمال شرق، ایران ویژگی‌های خاصی به این منطقه بخشیده است. بلوچستان پاکستان و ایران از دورافتاده‌ترین واحدهای سیاسی - فضایی دو کشور محسوب می‌شوند به‌طوری‌که در سطح محلی، ملی و منطقه‌ای محدودیت می‌باشند این محدودیت‌ها زمینه‌ساز بروز توسعه‌نیافتگی در دو سوی مرز گشته است. مشخص نبودن دقیق نقاط مرزی همراه با عدم کنترل صحیح از طرف کشورهای همسایه و قاچاق مواد مخدر و کالا در دو سوی مرز تأثیر منفی در کیفیت مرز سیستان و بلوچستان داشته است به‌طوری‌که خطر جدی برای توسعه محسوب می‌گردد.

بر اساس یافته‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌های میدانی، کتابخانه‌ای و اسنادی، این چنین باید در نظر گرفت که از فرصت‌ها کمال استفاده و در مقابل تهدیدات راه‌حل‌های کاربردی در نظر گرفت. آقای محمد زاده و همکاران با این بیان که عوامل قوت، ضعف، فرصت و تهدیدات گوناگونی بر پدافند غیرعامل در این شهر را نشان می‌دهد که مبتنی بر آن‌ها می‌توان راهبرد مناسبی ارائه داد. از طرفی آقا جهان تیغ با اشاره به سواحل

مکران یکی از نقاط قوت دریای عمان پرداخته، پژوهش حاضر هم دریای عمان را به عنوان مهم ترین ارتباط با جهان خارج دانسته که یکی از اصلی ترین نقاط قوت استان شامل می شود. در تحقیق پیش رو با مدل سواست (استراتژیک SWOT) به بررسی عوامل داخلی و خارجی متصور استان سیستان و بلوچستان پرداخته شده است که می توان از آن در راهبرد دفاعی - امنیتی استان و کشور استفاده نمود. این مقاله به عنوان یک راهنما برای سیاست گذاران و برنامه ریزان امنیتی در استان سیستان و بلوچستان می تواند عمل کند.

پیشنهادهای کاربردی:

۱. تقویت همکاری های مرزی: ایجاد کمیته های مشترک با کشورهای همسایه.
۲. ایجاد برنامه های آموزشی: آموزش و ارتقاء سطح آگاهی جامعه در زمینه مسائل امنیتی.
۳. تقویت استحکامات: افزایش نیروهای امنیتی در مناطق خطرناک.
۴. توسعه اقتصادی اجتماعی: برنامه ریزی برای کاهش فقر و بیکاری.
۵. گسترش آموزش و فرهنگ سازی: افزایش آگاهی های مدنی و اجتماعی در بین جوانان.

پیشنهادهای اجرایی:

۱. تحقیقات بیشتر: بررسی عمیق تر سایر عوامل مؤثر بر امنیت استان.
۲. گزارش های دوره ای: تهیه گزارش های منظم برای رصد وضعیت امنیتی.
۳. انجام بررسی های بیشتر در زمینه نیازهای اجتماعی و اقتصادی.
۴. افزایش تعاملات بین نهادهای دولتی و مردمی به منظور ایجاد بسترهای لازم برای امنیت پایدار.

فهرست منابع

- ۱) ابراهیم زاده، عیسی (۱۳۸۰). «مهاجرت های روستایی و پیامدهای آن در استان سیستان و بلوچستان»، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی سال شانزدهم، شماره یکم.
- ۲) ابراهیم زاده، عیسی، کاظمی زاد، شمس الله، اسکندری ثانی، محمد (۱۳۹۰)، «برنامه ریزی راهبردی توسعه توریسم با تأکید بر توریسم مذهبی»، مجله پژوهش های جغرافیای انسانی، شماره ۷۶.
- ۳) برهانی، کاظم، اسمعیلی، شیوا (۱۳۹۹)، «آمایش دفاعی - امنیتی شهرها با بهره گیری از تحلیل فضایی آسیب پذیری کالبدی و نظامی (مطالعه موردی: شهر زاهدان)»، فصلنامه علمی امنیت ملی، سال یازدهم، شماره سی و نهم، صص ۴۳۰ - ۴۰۵.
- ۴) بهمنیار، احمد رضا (۱۳۸۹)، «شناخت دقیق تهدیدات و فرصت های بین المللی فراروی نظام جمهوری اسلامی ایران»، <http://prrsi.parsiblog.com/posts/3>
- ۵) پالاش، عباس (۱۳۹۴)، «بررسی نقش مخاطرات محیطی و مدیریت بحران در آمایش سرزمین مطالعه موردی منطقه سیستان ایران»، کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در علوم کشاورزی و محیط زیست، مالزی، مؤسسه سرآمد همایش کارن.
- ۶) جهان تیغ، رضا (۱۴۰۰)، «بررسی عوامل ژئوپلیتیکی مؤثر بر همگرایی قومی - مذهبی جنوب کشور»، فصلنامه مطالعات جنگ، سال سوم، شماره یازدهم، صص ۱۴۷ - ۱۲۳.

- (۷) حسن آبادی، داود، مجتهد زاده، پیروز، لطفی، حیدر (۱۳۹۹)، «تهدیدات امنیت ملی در مناطق مرزی: مطالعه موردی استان‌های کردستان و کرمانشاه»، فصلنامه علمی - پژوهشی جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، سال یازدهم، شماره یکم، صص ۵۹۶ - ۵۷۱.
- (۸) خمری، منصور، معمری، ابراهیم (۱۳۹۷)، «تحلیل و ارزیابی استراتژی‌های امنیت پایدار در منطقه ژئوپلیتیکی جنوب شرق ایران»، جغرافیا و روابط انسانی، دوره یکم، شماره سوم.
- (۹) دیو سالار، اسدالله، محمودی، مصطفی، عیوض لو، محمود (۱۳۸۹)، «بررسی نقش آگاهی شهروندان و میزان مشارکت آن‌ها در گسترش امنیت شهرهای ساحلی (مطالعه موردی: شهر بندر گز)»، مجموعه مقاله‌های همایش ملی امنیت در شهرهای ساحلی، فرماندهی انتظامی استان هرمزگان، دفتر تحقیقات کاربردی، صص ۲۱۵ - ۲۰۳.
- (۱۰) رستمی، علی‌اکبر (۱۳۸۸)، «مروری بر علل و زمینه‌ها و عوامل تهدید در جنوب شرق کشور»، مدیریت و پژوهش‌های دفاعی پاییز - شماره شصت و یکم.
- (۱۱) ریگی، احسان و همکاران (۱۳۹۸)، «واسنجی نقش اقتصادی کریدورهای مرزی (زمینی) بر توسعه پایدار شهری»، فصلنامه علمی - پژوهشی، نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، سال دوازدهم، شماره دوم.
- (۱۲) زرقانی، سید مهدی، ارشاد، هادی (۱۳۸۹)، «تحلیل ملاحظات دفاعی - امنیتی در آمایش کلان‌شهر مشهد»، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره چهاردهم.
- (۱۳) زیاری، کرامت الله (۱۳۸۸)، «مکتب‌ها، نظریه‌ها و مدل‌های برنامه و برنامه‌ریزی منطقه‌ای»، انتشارات سمت، تهران.
- (۱۴) شاد نیا، هوشنگ (۱۳۸۲)، «قاچاق کالا و امنیت اجتماعی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، معاونت اجتماعی ناجا، جلد دوم، تهران.
- (۱۵) ضرابی، اصغر، مبارکی، امید (۱۳۸۹)، «تأثیر امنیت فضای شهری در توسعه پایدار شهرهای ساحلی»، مجموعه مقاله‌های همایش ملی امنیت در شهرهای ساحلی، فرماندهی انتظامی استان هرمزگان، دفتر تحقیقات کاربردی، صص ۲۴۶ - ۲۳۱.
- (۱۶) عادل، زینب، امین زاده گوهر ریزی، بهرام (۱۳۹۲)، «تدوین مدل سنجش میزان آسیب‌پذیری بافت‌های شهری در برابر حملات هوایی (نمونه موردی: شهر قزوین)»، فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی قزوین دوره ۹۲، شماره ۴، صص ۸۲-۵۵.
- (۱۷) غفوری، محمود، داوند، محمد (۱۳۹۳)، «تحلیل تهدیدهای دولت و جامعه‌ی پاکستان علیه امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه مطالعات شبه‌قاره دانشگاه سیستان و بلوچستان، سال ششم، شماره هجدهم، صص ۱۱۶-۸۹.
- (۱۸) قنبری، محمد، بیات، بهرام (۱۳۹۸)، «محیط‌شناسی تهدیدهای تروریستی در سطح جمهوری اسلامی ایران»، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، سال چهاردهم، شماره چهل و ششم، صص ۱۸۹ - ۱۵۹.
- (۱۹) محمد زاده، مسعود، اسماعیلی، علیرضا، صاحب داد جویه و کرد، حامد (۱۳۹۱)، «تمهیدات پدافند غیرعامل در شهر زاهدان»، همایش ملی شهرهای مرزی و امنیت، چالش‌ها و رهیافت‌ها، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- (۲۰) نوحه‌گر، احمد، حسین زاده، محمدمهدی، پیراسته، اسماء (۱۳۸۸)، «ارزیابی قابلیت‌های طبیعت‌گردی جزیره قشم با بهره‌گیری از مدل مدیریت استراتژی SWOT»، فصلنامه جغرافیا و توسعه، شماره پانزدهم.
- (۲۱) هانگر، جان، ویلان، توماس (۱۳۸۹)، «مبانی مدیریت استراتژیک»، ترجمه سید محمد اعرابی و داود ایزدی، انتشارات مرکز پژوهش‌های فرهنگی، تهران.
- (۲۲) هریسون، جان، کارن، جان (۱۳۸۹)، «مدیریت راهبردی»، ترجمه بهروز قاسمی، انتشارات هیأت، تهران.
- 23) Chandoev wit, Worawan, Yongyuth Chalamwong, Srawooth Paitoonpong, (2004), "Thailand's Cross Border economy, A Case Study of Sa Kaeo and Chiang Rai"; Thailand Development Resource Institute (TDRI).

- 24) Gharabaqian, M, (1992), "Growth and Development (Volume II), Momtaz Publications", First Edition.
- 25) Henstra, D., & McBean, G. (2005). "Canadian disaster management policy: Moving toward a paradigm shift? " Canadian Public Policy/ Analyse de Politiques, 303 – 318.
- 26) Laine, Jussi. (2006), "Perceptions toward the Opening of the Finnish Russian border – border as a barrier among actors involved". University of Joensuu, Department of Geography, Master's thesis, 10 (7), 124- 141.
- 27) Pirali, A.R, Siadat, S, (2012), "Strategy for economic development in the border using SWOT Model sa

Formulating Defense-Security Strategies Using the SWOT Model (Case Study: Sistan and Baluchestan Province)

Ali Hanafi^۱

Mojtaba Karkhaneh^۲

Abstract

It is very important to understand the facts of geography and pay attention to the human and natural capacities of the geographical environment. On the other hand, security and feeling of security has been one of the basic and fundamental needs of all human beings throughout human life. In stable security, it is possible to achieve and achieve the high goals of national development of countries in the field of various scientific, economic, social, cultural and political fields, which can be examined and evaluated the defense-security strategy of Sistan and Baluchistan and what are the capacities in this imagined province of the Republic. Iran is Islamic. The main question of the article is whether defense-security strategies are effective in terms of security, communication, economy, etc.? The purpose of the research is to show the defense-security strategies in Sistan and Baluchistan province and the south-east of the country, and the strategic SWOT method was used to investigate it. The results of the research indicate that the defense-security strategy in Sistan and Baluchistan province due to its complex and strategic geographical location can provide many opportunities for expansion and development, and on the other hand, it faces many events that are the key to creating security, sustainable development, economy... It will be in the region and at the end of the country. In this regard, Sistan and Baluchistan province, with its connection to the outside world and having a coast with the Oman Sea, are the most important strengths and political thoughts that are contrary to the beliefs, the most harmful weaknesses of internal factors in the defense-security strategy of Sistan and Baluchistan province. Also, the creation and development of free trade zones are the most important opportunities in the province and against the military presence of America and NATO in the vicinity of the borders of Sistan and Baluchistan and cultural threats in line with the cultural invasion are the most significant threats in this province according to external factors.

Key words: Sustainable Security, Sustainable Development, Defensive-Security and SWOT

---

¹ - Responsible author: Associate Professor and Faculty Member at Imam Ali (AS) Military Academy, Department of History and Geography, Faculty of Basic Sciences, Imam Ali (AS) Military Academy, Tehran, Iran. (Hanafi772@gmail.com)

² Responsible author: Associate Professor and Faculty Member at Imam Ali (AS) Military Academy, Department of History and Geography, Faculty of Basic Sciences, Imam Ali (AS) Military Academy, Tehran, Iran. (Hanafi772@gmail.com)